

Mediatiedote 2.11.2023

Löytyykö kotoasi tätä näkymätöntä elektroniikkajätettä? - “Nämä tulipalot ovat kuumia ja räyhäkkäitä”

Suomessa myydyistä paristoista ja akuista vain puolet päätyy kierrätykseen, vaikka Paristokierrätyksen tutkimuksessa yhdeksän kymmenestä suomalaisesta kertoi kierrättävänsä paristot ja akut. Osasta paristoista ja akuista on tullut siis “näkymättömiä”, sellaisia mitä emme huomaa esimerkiksi laitteen sisällä. Kotona lojuvat käytetyt paristot ja akut ovat iso tulipaloriski.

- Kodeissa on pitkälti noin toistakymmentä ladattavaa akkua, kännykästä moottorisahaan. Näiden lisäksi kodeissa on paljon paristoja: lelujen sisällä, kaukosäätimissä ja muissa laitteissa sekä kaikki kotona lojuvat käytöstä poistetut vanhat paristot. Yhdestä kodista löytyy helposti yhteensä keskimäärin sata akkua ja paristoa, Tukesin ylitarkastaja **Jukka Lepistö** laskee.

Eurooppalaisia sähkö- ja elektroniikkalaitetuottajayhteisöjä edustavan WEEE Forumin laskelman mukaan jopa kuudesosa kaikesta elektroniikkajätteestä on sellaista, mitä ei tunnisteta elektroniikkajätteeksi. Esimerkiksi elektroniset lelut, sähkösavukkeet, vilkkuvilla joulunvaloilla koristellut paidat, sähköhammasharjat, kuulokkeet ja kotitalouksien lääketieteelliset laitteet ovat laitteita, jotka helposti jäävät tunnistamatta elektroniikkajätteeksi.

Koska monet niistä, kuten lelut, sähköhammasharjat ja sähkösavukkeet toimivat akuilla, on niiden joutuminen väärän jätteen sekaan merkittävä tulipaloriski. Väärään jätteastiaan joutuessaan laitteen sisältämä akku voi muuttua “zombiakuksi” ja syttyä palamaan räjähdysmäisesti esimerkiksi jätteenkeräysautossa tai käsittelylaitoksella puristuksen seurauksena.

Kotona löytyvistä paristoista ja akuista Tukesin Lepistön mukaan vaarallisimpia ovat erityisesti neliskanttiset yhdeksän voltin (9V) paristot sekä pyöreät nappiparistot.

-Palovaroittimissa käytetyissä paristoissa on kapasiteettia sähköä puolesta ja navat sen verran lähekkäin, että ne menevät helposti oikosulkuun ja tuottavat lämpöä, joka voi sytyttää tulipalon. Samoin pyöreät nappiparistot, joita on esimerkiksi auton avaimissa, ja joissa plus- ja miinusnavat ovat lähellä toisiaan, menevät paristojen keräilypisteessä oikosulkuun ja tuottavat lämpöä, joka sitten sytyttää tulipaloja, Lepistö kertoo.

Säilyttämisen kannalta litiumioniakut ovat ongelmallisia. Litiumioniakkuja käytetään mm. mobiililaitteissa, sähkökäyttöisissä työkaluissa ja sähköpolkupyörissä.

-Litiumioniakuissa tapahtuu kemiallinen reaktio niiden vahingoittuessa, jolloin ne tuottavat itse itsessään syttymiseen tarvittavan lämpötilan ja hapen, mikä on palamiseen välttämätöntä. Jos litiumioniakku alkaa palamaan niin siinä ei muu auta kuin ulos asunnosta ja soitto hätänumeroon. Nämä palot ovat kuumia ja räyhäkkäitä, Lepistö varoittaa.

Vaaratilanteita aiheutuu erityisesti silloin, jos litiumioniakut on lajiteltu väärin tai paristojen ja akkujen napoja ei ole teipattu.

-Litiumioniakut ovat turvallinen tuote oikein käsiteltynä, mutta käyttäjien ajattelemattomuus aiheuttaa säännöllisesti vaaratilanteita, kun esimerkiksi jäteauton kuorma syttyy palamaan tai keittiön kaappiin on kerätty laatikkoon kasa paristoja ja akkuja navat teippaamatta,

Paristokierrätykselle selvityksen akkupaloista tehnyt, sähköturvallisuuteen erikoistunut diplomi-insinööri **Vesa Linja-aho** kertoo.

Useita tulipaloja vuodessa

Paristot ja akut aiheuttavat vuosittain useita tulipaloja. Tarkkaa tilastotietoa ei paloista ole, mutta Linja-Ahon Paristokierrätykselle tekemän selvityksen mukaan palokunta oli viime vuonna paikalla ainakin 73 tapauksessa, jossa tulipalo oli jo syttynyt. Tästä luvusta puuttuvat kaikki läheltä piti -tilanteet.

Paristokierrätyksen tutkimuksessa kahdeksan kymmenestä suomalaisesta täysi-ikäisestä tunnistaa, että käytetyissä akuissa on varastoituina turvallisuusriskejä. Liki yhtä moni (73 %) tunnistaa riskin paristoissa. Silti monet säilyttävät niitä huolimattomasti ja vain 36 prosenttia teippaa paristojen ja akkujen virtanavat aina.

Paristokierrätyksen tekemän tutkimuksen mukaan yleisimmät paikat säilyttää käytettyjä paristoja ja akkuja kotona on joko keittiön kaapissa tai eteisessä (46%). Kotisäilytyksessä on riskinsä.

- Keinot käytettyjen paristojen ja akkujen aiheuttamien vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ovat yksinkertaisia: teippaa aina virtanavat piiloon heti, kun poistat paristot ja akut laitteesta, ja lajittele oikein. Silti jokaisen olisi hyvä tietää, miten toimia, jos kohtaa zombiakun. Kuluttajille olemme koonneet selkeät ohjeet kampanjan sivuille ja kaupaille julkaisimme viime viikolla yhteistyössä Kaupan liiton ja Tukesin kanssa uuden akkaturvallisuusoppaan, sanoo paristojen ja akkujen kierrätystä Suomessa organisoivan Recser Oy:n eli Paristokierrätyksen toimitusjohtaja **Liisa-Marie Stenbäck**.

Paristokierrätyksen tutkimuksen toteutti kesällä 2023 Kantar Public. Kyselytutkimukseen vastasi 1840 yli 18-vuotiasta ihmistä ympäri Manner-Suomea.

Näin kierrätät akut ja paristot turvallisesti:

- Kokoa kaappiin unohtuneet käytetyt paristot yhteen ja poista akut kierrätykseen menevistä laitteista. Jos et saa akkua irti, voit palauttaa sen laitteen mukana.
- Älä ota pitkään käyttämättömänä ollutta litiumioniakkua varomattomasti uudelleen käyttöön, sillä se voi ladata muuttua zombiksi.
- Peitä käytöstä poistettujen paristojen ja akkujen virtanavat teipillä. Akuissa ja paristoissa on aina jäljellä hieman sähkövarausta, joka voi purkautua oikosulkuna, jos virtanavat osuvat metalliin tai toisiinsa. Oikosulku on helppo ehkäistä suojaamalla virtanavat teipillä.
- Palauta pienet laitteet, sekä kannattavat paristot ja akut ilmaiseksi lähimpään keräyspisteeseen, eli lähimpään paristoja ja akkuja myyvään kauppaan. Kaikissa kauppoissa ei kuitenkaan oteta vastaan isoja litiumioniakkuja, joita käytetään esimerkiksi sähköpyörissä. Niiden, sekä kaiken kokoisten sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keräyspisteet löydät kierratys.info-hakupalvelusta.
- Akkujen ja paristojen palauttaminen niille tarkoitettuun keräyspisteeseen virtanavat teipattuna ehkäisee tehokkaasti zombiakut. Kierrättämällä varmistetaan myös, että akkujen ja paristojen sisältämät raaka-aineet voidaan palauttaa uudelleen käyttöön.

Lisätietoja:

Liisa-Marie Stenbäck, Recser Oy (Paristokierrätys), p. 010 249 1704, s-posti: liisa-marie.stenback(a)recser.fi.

Jukka Lepistö, ylitarkastaja, Tukes, p. 029 5052 460, s-posti: jukka.lepisto(a)tukes.fi

Vesa Linja-aho, Paristokierrätykselle selvityksen akkupaloista tehnyt, sähköturvallisuuteen erikoistunut diplomi-insinööri, p. 040 220 8644, linjaaho(a)gmail.com

Linkit:

- [Zombiakkukampanja](#)
- [Paristokierrätyksen kuluttajatutkimus](#)
- [WEEE Forumin raportti: Invisible' E-Waste: Almost \\$10 Billion in Essential Raw Materials Recoverable in World's Annual Mountain of Electronic Toys, Cables, Vapes & more | WEEE Forum \(weee-forum.org\)](#)
- [Akkuopas: Opi litiumioniakkujen turvallinen käsittely helposti](#)
- [Kotitalouden akut ja paristot | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)
- [Lisää painokelpoisia kuvia median käyttöön](#)

Tiedote on osa Zombiakku-viestintäkampanjaa, jossa alan asiantuntijaorganisaatiot kampanjoivat yhdessä paristojen ja akkujen turvallisen kierrätyksen puolesta. Alan asiantuntijaorganisaatiot ovat keränneet vaaratilanteiden varalle jokaiselle hyödylliset toimintaohjeet, jotka löytyvät Zombiakku-kampanjan verkkosivuilta: zombiakku.fi

Vuoden 2023 kampanjan päärahoittajat ovat paristojen ja akkujen kierrätystä Suomessa organisoiva yleishyödyllinen tuottajayhteisö Recser Oy, yleishyödyllinen pakkaustuottajayhteisö Sumi Oy ja muovipakkausten kierrättäjä Fortum Waste Solutions Oy. Muut rahoittajat ovat yleishyödyllinen pakkaustuottajayhteisö Suomen Pakkaustuottajat Oy, SER-kierrätys (sähkö- ja elektroniikkalaitetuottajayhteisöt), julkista jätehuoltoa ja kuntien kierrätyslaitoksia edustava Suomen Kiertovoima KIVO ry, suomalaisia kierrätysalan yrityksiä edustava Kierrätysteollisuus ry sekä Suomen Romukauppiaiden Liitto ry.

Kampanjaa ovat olleet toteuttamassa myös sähkötekniikan ja energiatehokkuuden edistämiskeskus STEK ry, Kaupan liitto, Päivittäistavarakauppa ry PTY ja Finanssiala ry. Asiantuntijatahoina mukana ovat Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Suomen pelastusalan keskusjärjestö ry (SPEK) ja Kuluttajaliitto.